

BOLALARDA NASLIY AVITAMINOZLIKNING SABABLARI VA TURLARI TAHLILI

Husenov Sardorbek Sanjar o'g'li.

BuxDTI Pediatriya fakulteti

Ilmiy rahbar: G'apurov U.U.

BuxDTI Tibbiy kimyo kafedrası assistenti

BuxTDI Tibbiy va biologik kimyo

Annotatsiya: *ushbu maqolada avitamionozlar, ularning turlari, kasallik alomatları, uning oqibatları, kasallik sabablari va uni davolash usullari haqida ma'lumot keltirilgan.*

Аннотация: *в данной статье представлена информация об авитаминозах, их видах, симптомах заболевания, его последствиях, причинах заболевания и методах его лечения.*

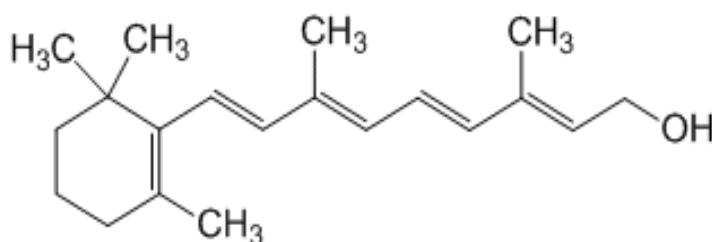
Abstract: *this article provides information about avitaminoses, their types, symptoms of the disease, its consequences, causes of the disease and methods of its treatment.*

Kirish:

Avitaminoz (yun. a – inkor qo'shimchasi va vitaminlar) – organizmda vitaminlar yetishmasligi natijasida paydo bo'ladigan kasallik. Avitaminoz natijasida jiddiy yurak va o'simta kasalliklari kabi uzoq muddatli muammolari kelib chiqishi mumkin.

Avitaminoz turlari va kasallik alomatları:

A vitamini (retinol). Ushbu vitaminning etishmasligi oftalmologik va dermatologik kasalliklar bilan namoyon bo'ladi. Yorqin yorug'lik yomon qabul qilinadi. Konyunktiva membranasiga ta'sirlanadi. Gipovitaminozli bemorlarda kon'yunktivit rivojlanadi. Shox pardaning patologiyasi aniqlanadi. U yumshaydi va osongina teshiladi. Teri quriydi va yorilib ketadi. Infektsiya uning chuqur qatlamlariga osongina kirib boradi. Bemorlarda turli xil yiringli teri toshmalari paydo bo'ladi. Retinol etishmovchiligi bilan nafas yo'llarining patologiyalari - bronxit, rinit va boshqalar rivojlanish ehtimoli ortadi. [5]

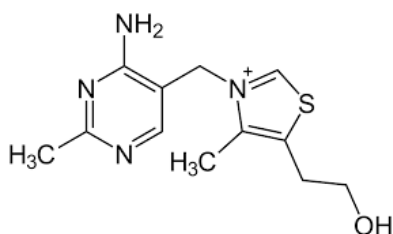

1-rasm.

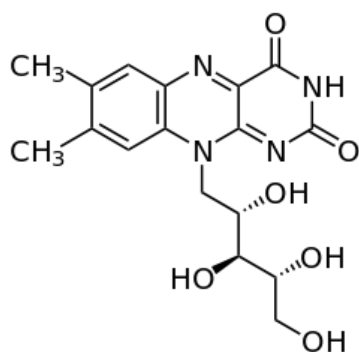
A

vitamini(rekinol) ning kimyoviy strukturasi.

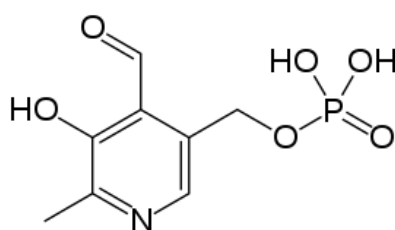
Vitamin B₁ (tiamin). Ushbu moddaning yetishmasligi beri-beri kasalligi deb ataladigan simptomlar majmuasi bilan namoyon bo'ladi. Bu quyidagi nevrologik kasalliklar bilan tavsiflanadi: bosh og'rig'i, charchoqning kuchayishi, yurish paytida beqarorlik, tez aqliy charchoqlik, ko'ngil aynishi, umumiy holsizlik, oyoq-qo'llarning uvishishi, yurak soxasida og'riq, taxikardiya, qabziyat va boshqalar.[5]

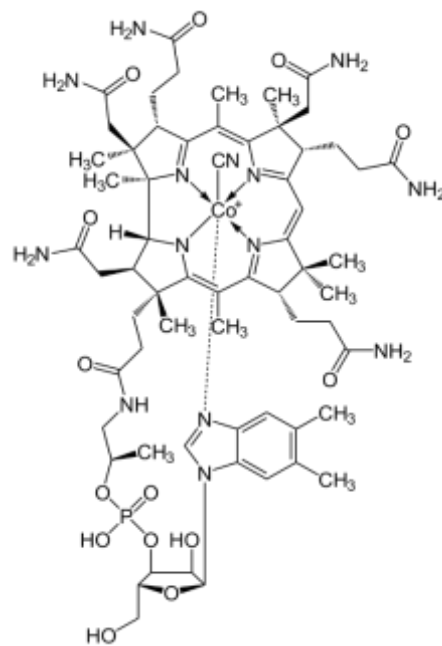
a) Vitamin B₁

b) Vitamin B₂

c) Vitamin B₆

itamin B₁₂

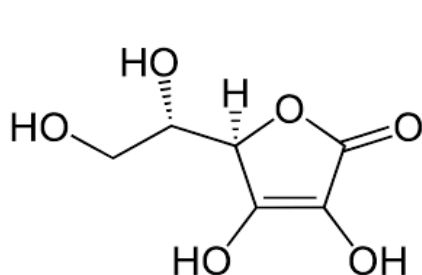
2-rasm. B guruh Vitaminlarining kimyoviy strukturasi.

B₂ vitamini (riboflamin). Ushbu moddaning yetishmasligi tufayli ko'pincha lab to'qimalari zararlanadi. Ular asosan og'iz burchaklarida yallig'lanadi. Og'izning shilliq qavati yallig'lanadi va stomatit rivojlanadi. Tilning shishishi va og'rig'i kuzatiladi. Terining qurishi kuzatiladi. U yoriladi va qo'pollashadi, keyin toshmalar bilan qoplanadi. Og'ir holatlarda seboreik dermatit rivojlanadi.[1]

Vitamin B₆ (piridoksin). Ushbu moddaning yetishmovchiligi - teri va nevrologik tizimiga ta'sir qiladi. Eng tipik alomatlar terining qurishi, seboreik dermatoz (bosh terisi, yuz, bo'yin), tilning qizarishi, og'iz burchaklaridagi yoriqlar, uyquchanlik va tomirlarlar tortishishi hissiyotlari (qo'llar va oyoqlar), kamqonlik va kichik bolalarda duduqlanish bo'lishi mumkin.[6]

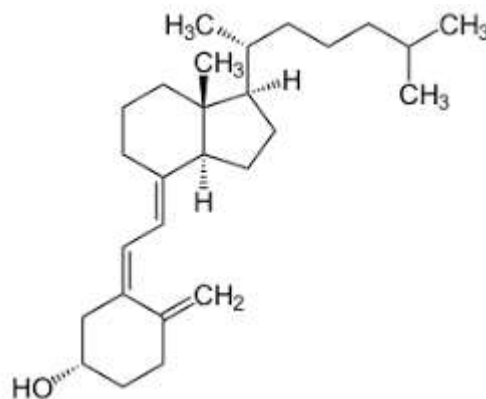
Vitamin B₁₂ (sianokobalamin). Ushbu moddaning yetishmovchiligi - anemiyaning keng tarqalgan sabablaridan biri bo'lib, uning fonida ko'pincha xolsizlik, terining rangarligi, nafas qisilishi, taxikardiya, bosh aylanishi kabi alomatlar kuzatiladi.[2]

Vitamin C (askorbin kislota). Ushbu moddaning yetishmovchiligi kasallik tarixda milk kasalligi kasalligi deb atalgan. Odatiy alomatlar: tish milkinig qizarishi, shishishi va qon ketishi (og'ir holatda tishlar tushishi mumkin), mushaklarning kuchsizligi, yurish paytida oyoqlarning og'rig'i va terida ko'karishlar.[3]

a) Vitamin C

b) Vitamin D

3-rasm. Vitamin C va D larning kimyoviy strukturasi.

Vitamin D (kalsiyferol). Ushbu moddaning yetishmovchiligi raxit va osteoporozni keltirib chiqarishi mumkin, chunki u suyak to'qimalarida o'zgarishlarga olib keladi. Suyaklarning deformatsiyasi bolalarda kuzatilishi mumkin, kattalar (ayniqsa qarilikda) ko'pincha sinishdan aziyat chekadi. Boshqa ko'rinishlar: holsizlik, charchoqning kuchayishi, qo'l va oyoqlarda tomir tortishishi, uyqusizlik, vazn yo'qotish va ishtahani yo'qotish.[6]

Avitaminoz sabablari

Avitaminozlar paydo bo'lishiga qarab, tashqi - atrof-muhit, oziq-ovqat va boshqalarga, shuningdek, ichki organlar va ularning faoliyati buzillishiga bog'liq. Vitamin yetishmasligining oziq-ovqat bilan bog'liqligi orasida: muvozanatsiz ovqatlanish, ochlik, qo'shimcha ovqatlarni erta joriy etish, haddan tashqari issiqlik bilan ishlov berish, qattiq dietalar, past sifatli mahsulotlarni iste'mol qilish, vitaminlarning so'rilishini bloklaydigan dorilar, oziq-ovqat mahsulotlarini noto'g'ri saqlash.

Avitaminozning paydo bo'lishiga sabab bo'ladigan ekologik sabablar ham mavjud. Ular quyidagilar: ekstremal iqlim sharoitlari, uzoq muddatli stress, giyohvand moddalar va spirtli ichimliklarni iste'mol qilish, chekish, noqulay ekologiya sharoitida yashash, og'ir jismoniy faollik. Homiladorlik va laktatsiya davrida vitamin yetishmasligi, vitaminlarga bo'lgan ehtiyojning ortishi va bu o'z vaqtida qoplanmaganligi tufayli avitaminoz yuzaga keladi.

Avitaminoz kasalligining oqibatlar

Avitaminoz ichki organlar va tizimlarning jiddiy disfunktsiyasiga olib keladi. Bularga quyidagilar kiradi: ovqat hazm qilish tizimidagi buzilishlar, endokrin tizimning

disfunktsiyasi, bolalarda oshqozon-ichak trakti organlarining nomukammal rivojlaishi, vitaminlarning so'rilishida buzilishlar, hujayra membranasi o'tkazuvchanligining yomonlashishi, ferment va transport tizimlarining buzilishi, moddalar almashinuvining buzilishi, parazitoz, disbakterioz, immunitet tizimining faoliyatining pasayishi, jigar va buyraklar patologiyalari.

Avitaminozni davolash

Parhez. Avitaminozni davolashning samarali usuli bemorning dietasini optimallashtirishdir, shunda bu moddalar tanaga oziq-ovqat bilan yetarli miqdorda kiradi. Oziq-ovqatlardan olingan tabiiy vitaminlar ichak devori tomonidan yaxshiroq so'riladi. Vitamin yetishmovchiligini davolashning asosiy sharti bu- muhim oziq moddalarga boy bo'lgan turli xil ovqatlarni iste'mol qilishdir. Ratsionga yangi sabzavotlar, ko'katlar va mevalarni kiritish, bemor yetarli miqdorda, yuqori sifatli go'sht va sut mahsulotlarini iste'mol qilishi kerak.

Vitaminli qo'shimchalarini qabul qilish. Hozirgi vaqtda vitamin yetishmasligini davolash va oldini olish uchun multivitaminli preparatlar qo'llaniladi - bular tomchilar, tabletka va boshqalar. Multivitaminli komplekslar ehtiyotkorlik bilan tanlanadi, chunki ba'zi vitaminlar bir vaqtning o'zida qabul qilinganda bir-birini faolsizlantiradi. Vitaminlarni ortiqcha iste'mol qilmaslik kerak. Ushbu dorilarni qo'llash kursi shifokor tomonidan belgilanadi. Gipovitaminozning og'ir shakllarida vitamin preparati organizmga in'ektsiya yo'li bilan kiritiladi. D vitamini etishmovchiligida bolalarga fizioterapevtik muolajalar buyuriladi.

Xulosa: Inson kundalik hayotida turli xil narsalarni iste'mol qilishi mumkin. Uning tarkibida esa turli xil moddalar va vitaminlar mavjud. Inson organizmi uchun A, B, B₁, B₂, B₆, B₁₂, C, D, K vitaminlari nihoyatda zarurdir. Ularning ta'siri inson organizmi faoliyatida juda muhim rol o'ynaydi, shunday qilib avitaminozni oldini olish uchun homiladorlik davrida ona o'z vaqtida shifokor ko'rigidan o'tishi, agar avitaminoz aniqlanadigan bo'lsa uni o'z vaqtida davolashi kerak. Shuni yodda tutish kerakki avitaminoz faqat homiladorlik davrida emas, balki istalgan yoshda paydo bo'lishi mumkin. Shuning uchun biz, o'z sog'ligimizga befarq bo'lmasligimiz, biror o'zgarish sezganda darhol shifokorga murojaat qilishimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S.Masharipof .Tibbiy kimyo 2018- yil
2. Tibbiy kimyo: Darslik. Alimxodjayeva N.T., Tadjiyeva X.S.
3. www.google.com
4. www.wikipedia.org
5. www.shifo.uz
6. [www.Здоровье ЛЦД.ru](http://www.Здоровье.ЛЦД.ru)